

Nemanja Pejić

Plàni akciaqo vaś o lačharipen e Rromenqe aj e Sintenqe situaciaqi and-i zòna OSCE

So si jekh Plàni Akciaqo?

Jekh plàni akciaqo del jekh lista principenqi pala save si te phirel pes ande jekh buti so kerel pes. Butivar e Thema labâren e plàne e akciaqe vaš verver sociàlo problème, sar o écorripen ja o rasizmi, no vi aver grùpe šaj te oven akharde kotar e plàne e akciaqe te keren gasavi aj gasavi àkcia, sar misalaqe e klîste, e prokuròrâ aj e krisárne; e siklárne; e žurnalista; e somjene e biraipnikane aj e maškar-raipnikane organizacié.

Vasno si te žanel pes so jekh plàni akciaqo naj thami dutâni, savi del juridikane obligacié. Čáces jekh plàni akciaqo kamel te lačharel o živipen e manušenqo, a palpàlem ov na del juridikane xakaja khanikasqe.

E OSCE-aqe Akciaqe Plàne

- * Plàni Akciaqo e Bukureştesqo vaš o maripen mamuj o terorizmi (2001)
- * Plàni Akciaqo vaš o lačharipen e Rromenqe aj e Sintenqe situaciaqi and-i zóna OSCE (2003)
- * Plàni akciaqo mamuj o trafiko e manušenqo (2003)
- * Plàni akciaqo vaš i promòcia e barabaripnasqi maškar e linga (2004)

Vladimir Vejic

Res aj objektìve

O Plàni e Akciaqo:

- * Kamel te siguril so e Rroma aj e Sinte si dino zor te len kotor pherdes aj barabar and-o dostipen aj te khosel i diskriminacia mamuj lenθe.
- * Si bazuime p-e angažaimàta e OSCE-aqe aj p-i maškarthemutni aj regionàlo thami, maj anglal p-i Maškarthemutni Konvència pal o khosipen sa e diskriminacia formenqi, sar vi and-e praktike so ekzistuin p-e Rroma aj e Sinte; thaj
- * Si te ovel čhivo and-i praktika kotar e Thema somdasne khetanes e OSCE-aqe instituciençar.

Plàni akciaqo vaš o lačharipen e Rromenqe aj e Sintenqe situaciaqi and-i zóna OSCE

E OSCE-aqe akciaqo plàni vaš e Rroma sika-vêl e raimàta sa e 56 somdasne Themenqe so si and-i OSCE sar te vazden lenqe stratègie vaš te khosen e konsekvençie e diskriminacia mamuj e Rroma, e Sinte aj aver phandle grùpe. Akaja diskriminacia si buxli aj anel bibarabarimàta save čhiven e populacie rromane aj sintikane ande phare situacie vaš te len kotor pherdes and-o politikano aj publiko živipen, te ovel len dromandre barabar averençar and-e sociàlo servise, aj te ovel len vipal ekonomikane žajimàta sar vi e avera.

'E Rromenqe, e Rromençar'

E Rroma khelde jekh pherdi rôle ande sa e fâze – pre-paràcia, adòpcia, aj implementàcia – e Akciaqe Planesqi, aj akava dikhôl and-o dùjto titlo e dokumentesqo: "E Rromenqe, e Rromançar".

O Plàni e Akciaqo akharel vaś partnariàti e rromane grupençar and-i implementàcia sa e aktivimatencji so ka oven vaś o čivipen and-i praktika e Planesqi.

Generàlo kontèksti

Sarkon politika aj stratègia e laqe implementaciaj si te kerel pes aj te čhivel pes and-i praktika e aktivone Rromençar aj Sintençar, čhivindor speciàlo o čalno p-o kotorlipen e zuvlénqo.

Kontaktesqi Viramlin vaś e Rromane aj Sintikane pučhimàta

E ODIHR-esqe Kontaktesqi Viramlin vaś e Rromane aj Sintikane pučhimàta lias i dirèkcia and-o žamavipen e Akciaqe Planesqi kotar o berš 2001. Kotar o 2003, kana sas adoptisardo o Plàni, e Kontaktesqi Viramlin kerda buti te del vast e somdasne Thema aj e bi-raipnikane organizàcie te čhiven and-i praktika o Plàni e Akciaqo, aj vi dias vast and-o paruvipen e informaciaqo aj e lačhe praktikenqo. I Viramlin si dutâni te kerel rapòrti sar e somdasne Thema dikárde lenqi vòrba so die and-o Plàni e Akciaqo, aj te undârel len, kana trebul.

Maj vasne akciaqe umala pal-o dikhipen e Akciaqe Planesqo

Mamuj o rasizmi aj i diskriminacia

E somdasne Thema si te len àkcie and-e umala maj tele:

- Legislacia aj aplikacia e thamäqi
- Policia
- Mas-Mèdie

školuipen aj dindor len pherdo aj barabar drom-andre ande sa e nivèle, dikhariindor and-i godi vi e kulturalo diferènce.

našutnenqe, si sigurime i diskriminaciaqo.

Buxlipen e sombutip-nasqo aj e koordinaciaqo avere maškarthemutne aj biraibnikane organizaciencar

O ODIHR si te zorärel pi kontribùcia and-e aktivimata e informalone Kontakesqe Grupaqe, e Rromenqe aj e Phirutnenqe Forumesqere, e Maškarthemutne Rromane Kontaktatesqe Grupaqere, aj avere relevantone maškarthemutne organizaciencqe.

Vaš e socio-ekonomikane pučhimata

Te promovin e xakaja e Rromenqe aj e Sintenqe aj te maren i marginalizacia, e umala maj tele si te kerel pes buti pe lenθe:

- Kheripen aj živipnasqe kondicie
- Bibutariopen aj ekonomikane probleme
- Sastariopen

Buxläripen e kotorlip-nasqo and-o publiko aj politikano živipen

E somdasne Thema si te den dumo o xakaj e Rromenqo aj e Sintenqo te votonen, te den pen kandidatä and-e alosarimata, te len kotor ande publiko butä, aj te vazden politikane partie bi diskriminaciaqo. E Thema somdasne si dine zor te len butate skoluime Rromen aj Sinten, maskar save vi terne rromen aj rromen, and-e butaqe thana kaj te len pen e politikaqa pal-e rromane problematikaça.

Implementacia: parivupen aj evaluacia

O Plani e Akciaqo si te oven paruvdo and-e bersutne Kidimata e OSCE-aqe pal-i Implementacia e Manuiskane Dimensiaqi, ande aver relevànto ondimata e OSCE-aqe aj and-e regularo intervale kotar o Permanento Sombes e OSCE-aqo.

Maj lačho dromandre and-o školuipen

E somdasne Thema si te promovin i participacia and-i škola, te maren pen mamuj o analfabetizmi, aj te keren politike vaš te bangären e praktike e segregaciaqe, lindor e Rromen aj e Sinten and-o generalo

E Rroma aj e Sinte and-e krize aj pal-e krize

E somdasne Thema si te sigurin so, and-e situaciaqe e krizenqi ja pal e krize, sa e bazikane xakaja, maškar save e xakaja e

VAŠ MAJ BUT INFORMACIE, LEN KONTAKTI AKATE:

OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights
Contact Point for Roma and Sinti Issues

Al. Ujazdowskie 19
00-557 Warsaw
Poland

Tel.: +48 22 520 0600
@-lil: Roma@odihr.pl

Faksi: +48 22 520 0605
www.osce.org/odihr

Rinchibaripen kerdo kotar o Saimir Mile

